

KERKELIJK WEEKBLAD VAN
DE GEREFORMEERDE GEMEENTEN

AAMBINDER

Een Kerstdag in Wittenberg [p.4]

Gereformeerde Gemeente Dirksland

17/12/2015
jaargang 94

nr **12**

In de jaren zestig van de negentiende eeuw komen de Kruisgezinden uit Dirksland bijeen in de schuur van A. Kattestaart, in de buurtschap Kralingen. Later betrekken zij een grotere schuur, die verschillende keren wordt uitgebreid en uiteindelijk de vorm krijgt van een kerk. Nadat dit kerkgebouw in 1927 door brand is verwoest, verrijst

er in 1928 een nieuwe kerk aan de Boomvlietstraat. Het huidige kerkgebouw, dat 1000 zitplaatsen telt, wordt op 26 juni 2002 in gebruik genomen. In de loop der jaren heeft de gemeente zestien keer een eigen predikant gehad. Binnenkort hoopt ds. K. Boeder zijn intrede te doen. Het aantal leden en doopleden bedraagt 984.

Bezoekt en verlost

We komen in de lofzang van Zacharias een rijke boodschap tegen. De Heere is tot ons gekomen! God heeft naar ons omgezien! En daarvan mag Zacharias zingen. Hij zingt niet van zijn geloof en van zijn zielservaringen, maar hij zingt van het wonder des Heeren.

*Geloofd zij de Heere,
de God Israëls, want
Hij heeft bezocht
en verlossing
teweeggebracht
Zijnen volke.
Lukas 1:68*

Wat menselijkerwijs onmogelijk was, is nu gebeurd: de Heere heeft nieuw leven geschonken. Het gaat over zijn zoon Johannes, die als de stem des roependen in de woestijn zal heengaan voor het aangezicht van Davids grote Zoon. De God van Israël heeft Zijn belofte vervuld. Eenmaal sprak de engel dat velen zich over zijn geboorte zouden verblijden en dat hij velen van de kinderen Israëls zou bekeren tot de levende God. En dit mag nu ook Zacharias geloven en hij mag zich daarin verblijden, al is dat voor hem wel door een bijzondere weg gegaan. Maar hij ziet nu de arbeid van zijn zoon Johannes voor zich, zoals die in Gods raad is vastgelegd. En de weg tot Jezus zal door de bediening van Johannes worden gebaad. Nu moet de openbaring van de Verlosser dichtbij zijn. En de bewegende oorzaak van dit alles is God. Hij dacht het heilsplan uit en openbaart het Zijn gemeente. Hij wil zondeslaven vrijkopen door het bloed van de komende Verlosser!

Niet alleen de wonden

Want Hij heeft bezocht! In Markus 1 wordt ons verteld van het eerste optreden van de Heere Jezus in het openbaar. En wanneer Hij dan tot de wereld komt, vergadert zich rondom Hem de menselijke ellende. Dat moet wel een ontroerende aanblik geweest zijn: al

die zieke, lamme, mismaakte mensen die tot de Heere Jezus komen. Hier komt de wereld in al haar leed en ellende openbaar. En de wortel daarvan is de zonde!

En nu komt Jezus tot deze wereld om niet alleen te verlossen van de wonden, maar ook van de zonden. Als Hij niet gekomen was, als het geen advent geworden was, zou er voor u geen toekomst zijn. Dan was er alleen een zwarte nacht. Maar nu is Hij gekomen om te zoeken en zalig te maken wat verloren was. Dat zien we ook zo duidelijk aan het slot van Markus 1, als het gaat over de genezing van een melaatse. Voor die man was er geen hoop meer. Voor die man was het verloren. Maar de Heere Jezus redt en geneest hem. Wat een liefde en wat een ontferming! Iedereen schuwde de melaatsen, maar Jezus, met barmhartigheid bewogen zijnde, strekte de hand uit en raakte hem aan!

Dus als er nog zijn, die zich geen raad meer weten, die geen weg meer zien, die met hun ganse leven in de knoop zitten, die zichzelf moeten veroordelen, luister dan! Hier vernemen we dat er Eén een volk in nood bezoekt en Die met barmhartigheid en ontferming bewogen is. Zacharias mag, vervuld van de Heilige Geest, die God van Israël loven: Hij heeft bezocht en verlossing tweeweggebracht! Hij stoot een melaatse niet af, maar legt Zijn hand op zijn hoofd. Hij wordt één met die melaatse. Hij is ons in alles gelijk geworden, uitgenomen de zonde. Hij is gekomen op deze aarde om de schuld te betalen en aan Gods recht te voldoen.

Maar dan kan het niet blijven bij een kribbe. Dan volgt naar dat Goddelijk recht ook het kruis. Men zegt wel: 'Het hout van de kribbe en het hout van het kruis zijn uit dezelfde boom gezaagd'. Het is de boom van het Goddelijk recht! En nu is er een volk op aarde, dat geen rust en vrede en troost kan vinden vanwege de zonde en het rechtvaardig oordeel dat verdiend is. Ze zijn in nood vanwege hun afmakingen en ongerechtigheden. Maar nu komt tot hen de boodschap: 'Hij heeft bezocht en verlossing tweeweggebracht'!

Eerst advent en dan Kerst

De boodschap van advent en Kerst mag ook dit jaar weer klinken. Het is al ruim 2000 jaar gepredikt. Ook onder ons al vele

ds. J. Schipper,
Leerdam

In dit nummer

5 Meerijden of ontkoppelen?

8 Drempels lager door smartphone

9 ANBI-status en internet

- 2** Bezoekt en verlost
- 3** Het Schatboek [49]
- 4** Een Kerstdag in Wittenberg
- 6** Vier eeuwen catechismusprediking [8]
- 7** Even maar...
- 10** Het merg van het Evangelie [10]
- 11** Preeklezen in de eredienst
- 11** Boeknieuws
- 11** Kerknieuws
- 12** Berichten
- 12** Kerkdiensten
- 20** Heeft het voor de zondvloed geregend op de aarde?

Het Schatboek [49]

Zondag 47: Uw Naam worde geheiligd

malen. En in uw leven! Hoeveel keer hebt u al Kerstfeest meegemaakt? Maar wie heeft deze prediking geloofd en aan wie is de arm des Heeren geopenbaard? Voor wie is het werkelijk advent geworden? Want ook in ons leven zal het eerst advent moeten worden, voordat het Kerst gaat worden. Wat betekent dat? Dat er een verwachten geboren gaat worden vanuit de schuldbeleving en de schuldbelijdenis. Bij advent hoort boetedoening, maar ook een smeken om genade en ontferming! Wanneer het geen advent wordt in uw leven, is er ook geen sprake van worstelen en zoeken en vragen en biddend wachten. Dan blijft het nacht!

Hoeveel keer hebt u al
Kerstfeest meegemaakt?
Maar wie heeft deze
prediking geloofd en aan
wie is de arm des Heeren
geopenbaard? Voor wie
is het werkelijk advent
geworden?

Zacharias roept het uit: 'Geloofd zij de Heere, de God Israëls, want Hij heeft bezocht en verlossing teweeggebracht Zijnen volke!' Maar als u daar wilt komen, zal het advent moeten worden. Dan moet u leren missen en leren zoeken en leren vinden! Opdat waar zal worden: 'Wie Mij vindt, vindt het leven en trekt een welgevallen van de Heere.' Dan moet de reis geleerd worden vanuit de nood van advent naar de kribbe van Bethlehem. En van de kribbe van Bethlehem naar het kruis van Golgotha. En dan in die weg van kruisdragen en zelfverloochening achter Christus aan: 'Zo iemand achter Mij wil komen, die verloochene zichzelf en neme dagelijks zijn kruis op en volge Mij!' En zo, door de duisternis heen, brengt de Heere Zijn kinderen thuis, want Hij heeft bezocht en verlossing teweeggebracht Zijnen volke:

*Lof zij den God van Israël,
Den Heer' Die aan Zijn erfvolk dacht,
En, door Zijn liefderijk bestel,
Verlossing heeft teweeggebracht.*

Uit: Zondag 47;
HET SCHATBOEK,
Z. Ursinus, deel 2;
Gebr. Koster,
Barneveld 2014

De Naam

God wordt in de Heilige Schrift een Naam toegeschreven opdat Zijn Wezen daardoor enigermate uitgedrukt zou worden, en Hij van de schepselen en de verzonnen afgoden onderscheiden zou worden. De bede om de heiliging van Gods Naam neemt de eerste plaats in, omdat deze bede het doel en oogmerk is van alle andere beden. Want het doel van al onze zaken, handelingen en gebeden moet de eer van God zijn.

Betekenis van deze Naam

Gods Naam betekent God Zelf. Het ziet ook op Zijn eigenschappen en werken, Gods bevel of gebod, Zijn wil en gezag. Deze Naam wijst op het dienen, vertrouwen en verheerlijken en belijden van God. Hier in het Gebed des Heeren wordt Gods Naam in de eerste en tweede betekenis gebruikt, voor God Zelf en al Zijn eigenschappen en werken, waarin Gods majesteit uitblinkt.

Betekenis van 'heilig'

Heilig betekent, in verband met deze bede, God Zelf, Die de Allerheiligste en Reinste is. Al Gods deugden zijn Gods wezenlijke heiligheid. Het ziet ook op de geschapen heiligheid, die in de schepselen de gelijkvormigheid met God is, zoals deze vóór de val was in de mensen, en nu nog is in de engelen die niet gevallen zijn; en die na de val in de wedergeboren mensen door Christus hersteld wordt. Maar ze blijft altijd onvolmaakt en is nog maar nauwelijks begonnen, totdat ze in het toekomstige leven geheel volmaakt wordt. Zo wordt de Kerk 'heilig' genoemd, omdat de heiligheid van Christus haar toegerekend en een nieuwe heiligheid in haar begonnen wordt.

Betekenis van 'heiligen'

Overeenkomstig het bovenstaande heeft het woord 'heiligen' drie betekenissen.

1. Wat in zichzelf al heilig is, als heilig erkennen, vereren, roemen en verheerlijken. In deze betekenis heiligen wij God, Die heilig is. Het is God kennen zoals Hij Zich in Zijn Woord geopenbaard heeft. Het is God belijden en verheerlijken. Het is de ware leer, kennis en belijdenis van Gods heiligheid, ja heel ons leven richten op Gods eer en verheerlijking.
2. Wat in zichzelf niet heilig, maar onrein is, heilig maken en van de onreinheid afzonderen.
3. Wat in zichzelf óf heilig óf middelmatig is, tot een heilig gebruik en doel bestemmen, aanwenden en richten. Van deze drie betekenissen van het woord 'heiligen' hebben de eerste en de tweede betrekking op deze bede. Want wij bidden dat Gods Naam geheiligd worde, niet alleen door ons, maar ook in ons.

Wij bidden dus dat God ons wil verlichten door de kennis van Zijn heiligheid en van Zijn Naam. Hiertoe moet men uit Gods Woord leren hoedanig Hij is betreffende het Wezen en de Personen; vervolgens hoedanig Hij is aangaande Zijn eigenschappen. Wij bidden eveneens dat Hij Zijn Naam ook in ons heilig wil maken, en dat Hij ons meer en meer wil heiligen en wederbaren, opdat wij in ons hele leven ijverig de smaadheid van Zijn meest heilige Naam afwenden, en daartegenover Zijn Naam op alle mogelijke manieren met eer en lof verheerlijken.

Een Kerstdag in Wittenberg

Op 25 december 1530 hield Maarten Luther twee Kerstpreken in Wittenberg, waarschijnlijk in de "Stadtkirche". Er was een vroegbeurt en een morgenbeurt. Dus hij hield twee preken in het morgenuur, waarbij hij één Schriftgedeelte behandelde.

A. Jobse,
Dordrecht

Hij preekte uit het bekende Kerstevangelie, Lukas 2:1-14. Een bekende en begrijpelijke geschiedenis, zo begint Luther te zeggen, die ook gemakkelijk van buiten geleerd wordt. Maar het komt wel op het geloof van het hart aan! Hij zegt dan: 'Wanneer het op het geloof aankomt, dan gaat het ons evenals een vadsige boer, die in de herberg aan de gelagtafel zit: als er muziek gemaakt wordt, kijkt hij even op; maar hij laat daarna het hoofd weer op de tafel vallen. Zo gaat het ons ook: wij horen het Woord tevergeefs en slechts een geklank dringt in onze oren door en wordt aanstonds weer vergeten.'

Luther wijst op het vlees dat ons hart zo traag maakt en op onze blindheid in geestelijke zaken. Terwijl de boodschap van Christus' vleeswording ons hart in blijdschap moest doen opspringen. 'God moet de menselijke natuur wel zeer hartelijk liefhebben... dat God mij niet alleen liefheeft, maar mij zó nabij komt, dat Hij met mij mens wordt. Hij treedt in mijn natuur en wordt wat ik ben!' 'Het is een werk van zo hoge waarde, dat men er geen woorden voor vinden kan, maar God daarvoor in de allerdiepste ootmoed danken moet!'

Levendig beschrijft Luther de gang van de zwangere maagd Maria naar Bethlehem. Daar aangekomen met Jozef, vinden ze geen plaats dan in een stal. 'Zo is dus de wereld niet waard dat zij haar Schepper herberg verleent... O, dat ik ook in die stal mocht zijn, waar mijn Heere herberg heeft!'

Als eenmaal het Kind eenmaal geboren is, is er geen andere plaats dan een kribbe om Het daarin te leggen. 'Dat is de grootste onwaardigheid en een vloekwaardige zaak, dat het hoogste Kind in

een kribbe moet'. Maar het heeft wel een doel, zegt Luther: 'Dit wordt ons alzo voor ogen gesteld, opdat deze arme, door en door arme geboorte ons het hart rake...' Hij vraagt het zijn gehoor af: 'Moet ons dit niet zijn een oorzaak dat alles in de wereld ons een walging zij, tegenover de vreugde welke wij aan deze geboorte te danken hebben?' Maar als we deze genade verachten, zijn we die eer niet waard. Zonder geloof is het onmogelijk er nut van te hebben. 'Wanneer gij u niet overtuigd houdt dat deze geboorte uw eigene is, en om uwentwil geschied is, dan is het nutteloos of gij al veel nadenkt over deze geschiedenis'. Dat de engelen deze boodschap verkondigen, noemt Luther 'het andere kostbare stuk in het Evangelie'. Het is een hemelse prediking, zegt hij, die wij nooit in al haar diepte kunnen doorgronden. Het is een wonder boven alle wonderen dat dit Kind ons vlees niet vernietigd, maar het aangenomen heeft. 'God geve ons dat wij allen aan deze prediking deel mogen hebben'. Later in de morgen gaat Luther verder. 'Gij hebt heden in de vroegte gehoord dat ik voornemens was om de feestgeschiedenis eenvoudig te behandelen'. Wat de engelen prediken, namelijk dat u heden is geboren de Zaligmaker, welke is Christus de Heere, mogen wij wel met gouden, vurige letters in onze harten schrijven. Het predikt namelijk verlossing van het verderf. 'Wij zijn gebonden en bevinden ons nog dagelijks in zonden, in de dood en onder de macht van de duivel; dewijl de oude Adam nog aanwezig is... Daarom zegt de engel: tot hiertoe zijt gij geweest onder dood, zonde en duivel; maar ik zal u iets anders voor ogen stellen, zodat gij dit alles zult vergeten wanneer gij Hem hebt Die u tot Heiland geboren is. Herwaarts met uw oren, ogen en harten, want de Heiland is er en is heden geboren! Deze prediking geldt niet de lichtzinnigen, zegt Luther, 'en die lust hebben in de zonden, die de wereld en de duivel aanhangen'. Maar de engel zegt het 'tot de arme, ellendige, behoeftige harten; niet tot genoegzame, met zichzelf tevreden harten, welke zich op hun eigengerechtigheid verlaten'. 'Daarom is dezulken deze prediking zo troostvol. Niemand is daarover verheugd tenzij hij een Heiland behoeft'. Hij roept daarom op tot zelfonderzoek. 'Het woord Heiland geeft een grote troost te kennen en is voor dezulken die gaarne bevrijd willen zijn van dood, zonde, duivel en de oude Adam'. Die mogen zich daar vast op verlaten. 'Daarom kan een arm mensenkind niets lieflijkers horen dan deze prediking'. Luther besluit met: 'Dit is een kostelijke prediking die de engel doet horen. God schenke dat zij ook ons in het hart ga'.

In de Stadtkirche te Wittenberg preekte Luther op 25 december 1530 's morgens tweemaal over Lukas 2.

Meerijden of ontkoppelen?

Soms valt een zinnetje je zomaar op in het lezen van een krant of tijdschrift. Dat overkwam mij in het lezen van het *Reformatorisch Dagblad* van vrijdag 4 december jl. De onder ons wel bekende J. van 't Hul interviewde dhr. A.A. Klein, die ruim 35 jaar werkzaam is geweest als algemeen secretaris van de Oud Gereformeerde Gemeenten in Nederland.

ds. A.T. Huijser,
Sliedrecht

In het laatste gedeelte van het interview ging het erover dat ook binnen de OGGiN de ontwikkelingen van de tijd niet stilstaan. 'Wij lopen wellicht 25 jaar op de ontwikkelingen achter, maar ze gaan aan ons echter niet voorbij. De trein vol veranderingen gaat wel door en hij rijdt heel hard', zegt Klein. Nu, dat zal niemand ontkennen. Je ziet het in de wereld, in de maatschappij, in onderwijsland en in de kerk. Wat mij vooral aansprak, was dat hij eraan toevoegde: 'Maar dan zit ik altijd nog liever in de laatste wagon dan in de voorste'. Er zullen mensen zijn die daar hun schouders over ophalen en meewarig hun hoofd schudden en zeggen: 'Of je er nú komt, of over vijftig jaar, kómen doe je er'. Anderen zullen Klein onmiddellijk gelijk geven. Kijk je om je heen, dan zie je die tweespalt op allerlei fronten terug, ook in de verschillende kerkverbanden, het onze helaas niet uitgesloten. De één wil zo snel mogelijk vooruit, de ander wil het zo lang mogelijk bij het oude houden. Wat is wijsheid? De vraag die als eerste gesteld moet worden is: Brengt de trein vol veranderingen ons van A naar Beter? Of moeten we ook de laatste wagon nog zien te ont-

koppelen, omdat we helemaal niet willen komen waar de trein van de verandering ons hebben wil, nu niet, en over vijftig jaar niet?

Eén ding is zeker: het oude heeft zich dikwijls wel bewezen. Van het nieuwe moeten de bewijzen nog geleverd worden. Dan zijn er zeker 'oude' zaken, ook op kerkelijk terrein, waarvan is aangetoond dat ze meer tot ontwrichting hebben geleid dan tot stichting. Als dit oude nabij de verdwijning is, is het alleen maar nuttig. Maar er is onder 'het oude' veel goeds en ook veel goud!

Iemand zei eens: 'Vroeger was alles vorm. De maatschappij was in vormen gegoten, de politiek en de kerk ook. Nu leven we vrij! We denken vrij, en we voelen vrij'. Naar mijn bescheiden mening hoeft je niet al te onderlegd te zijn om te zien wat dit gebracht heeft. De vormloosheid in de breedte van de maatschappij en ook in politieke kringen heeft geleid tot een doorgaande *inhoudsloosheid*. Daarom moeten de seinen op rood. Want als het waar is dat de kerk zo'n 20 jaar achter de wereld aankomt, dan is het de hoogste tijd om de 'ontvorming' een halt toe te roepen.

In de Protestantse Kerk in Nederland is men zich aan het bezinnen op de toekomst. Men is aan de ontmanteling begonnen. Terug naar de basis, noemt men dat. Maar is er niet veel meer aan de hand? Waarom moet er van alles ontmanteld worden? Is het niet omdat de *aftakeling* al lang geleden is ingezet en in 2004 tot ons verdriet ook nog eens een forse zet heeft gekregen?

Dit schrijven we niet uit de hoogte, integendeel, maar als een waarschuwend voorbeeld. Is het niet begonnen door telkens opnieuw 'de vorm' van alles ter discussie te stellen? En heeft de vernieuwingsdrang uiteindelijk ook de Gereformeerde Kerken niet de kop gekost? Kerken waar vroeger nog inhoud was, maar die met het verliezen van de vorm ook steeds meer aan inhoud zijn verloren. Laat ons in dezelfde strik niet vallen!

Daarom mogen we gerust beducht zijn voor geluiden als: Waarom zo star als het gaat om uiterlijkheden? Waarom zo afwijzend als het om een herziene vertaling gaat? Waarom zo conservatief in de omgang met de media, de noodzakelijke distantie benadrukt? Waarom zo benauwd voor wat gezongen voor onze jeugd? Waarom zo sober in de erediensten? Het kan toch wel wat alledaagser, met wat ruimte voor een kwinkslag? En waarom zo slaafs vasthouden aan de wekelijkse catechismuspreek?

Zomaar wat geluiden vanuit de voorste wagons, om in het beeld van Klein te blijven. Geluiden die om een ruk aan de noodrem vragen. En zéker als het gaat om onze aloude Statenvertaling en het goud van onze belijdenisgeschriften, wat ook lang niet overal in de gereformeerde gezindte meer veilig is, dan zou ik zeggen: Niet mee blijven rijden in de laatste wagon, en 25 jaar later (of veel eerder...) op hetzelfde punt arriveren, maar afkoppelen voor het te laat is.

Vier eeuwen catechismusprediking [8]

Waar staat dr. W. Verboom zelf? De auteur van "Kostbaar & breekbaar" heeft een duidelijke visie op de Heidelbergse Catechismus. Gebleken is dat hij (bijna) geen ruimte laat voor de wedergeboorte in engere zin, het wonder van de geestelijke levendmaking van een zondaar. Ook de orde van de drie stukken krijgt een andere invulling. In dit slotartikel willen we de positie van Verboom zelf bezien.

ds. J.M.D. de Heer,
Middelburg

Verboom ziet het als een minpunt dat in en na de Synode van Westminster het accent kwam te liggen op de wedergeboorte in engere zin en dat er steeds op werd gewezen dat er twee soorten mensen in de kerk zijn. In de lijn van de Westminster, die niet losstaat van de Synode van Dordrecht waar dezelfde zaken te zien zijn. In dit spoor staan catechismusverklaringen die nog altijd achting wegdragen, zoals die van Bernardus Smijtegelt, Johannes van der Kemp en Justus Vermeer. Het is duidelijk dat Verboom afstand neemt van deze lijn, en daarmee ook van de prediking die onze gemeenten heeft gestempeld en nog altijd kenmerkt.

Wettig

Wat voor Verboom een minpunt is, zien wij juist als een wettige ontwikkeling van theologie en prediking en wel in de confrontatie

Heidelberg

met het remonstrantisme. Dat was een nieuwe, krachtige dwaling waarmee de reformatoren zich nog niet geconfronteerd zagen. Waar de remonstranten - vroeger en nu! - vermogens in de mens leggen om te geloven, konden onze vaders niet anders dan met kracht belijden dat er een begin uit God moet zijn. Dit bracht tot de nieuwe *verwoording* van wedergeboorte in engere en in ruimere zin. Maar, die onderscheiding staat *inhoudelijk* volop binnen de reformatische theologie. Er is daarom geen tegenstelling tussen de Reformatie enerzijds en de Synode van Dordrecht en die van Westminster anderzijds. Je zou met dat te stellen zo'n beetje deze hele synodes over je heen gekregen hebben! Wie de Acta van de Synode van Dordrecht van voor tot achter leest, kan alleen maar onder de indruk komen van de grondige kennis van Gods Woord die de theologen uit heel Europa bij zich droegen en het heldere inzicht om de Bijbelse, reformatische theologie te confronteren met nieuwe dwalingen.

Onze tijd

We zijn ervan overtuigd dat ook onze tijd de nadruk vraagt op de wedergeboorte in engere zin. Het remonstrantisme is - naar we vrezin - springlevend, ook door invloeden vanuit de evangelische beweging. Zonder ernstige separatie, in de lijn van vele oudvaders, zal een oppervlakkig geloof alleen maar meer ruimte krijgen. We hadden graag gezien dat Verboom hier meer aandacht voor had gevraagd. Op 1 december 1960 schreef ds. L. Vroegindewey in De Waarheidsvriend: 'Ik zie de tijd aanbreken dat onze jeugd in steden en dorpen niet meer weet dat er tweeërlei volk is op aarde: bekeerden en onbekeerden, dat er een eeuwigheid is en dat sterven God ontmoeten is. Waarom weten wij het niet meer? Omdat vele predikanten zo vaag en algemeen preken dat het gaat lijken op een algemene verzoening en op een algemeen geloof'.
Let wel, ik zeg niet dat Verboom uft is op zo'n oppervlakkig geloof en ook niet dat hij het preekt - ik ken zijn prediking overigens niet -, maar ik ben wel ongerust dat zijn visie hiervoor teveel ruimte biedt.

Wezenlijke elementen

Tenslotte, in de bijlage van het boek "Kostbaar & breekbaar" is een toespraak van Verboom over de Catechismus afgedrukt. In de toespraak staan mooie passages. Het is Verbooms begeerte om de roem

Advent

van vrije genade te laten doorklinken. Toch moet ik eerlijk zeggen dat ik ook wezenlijke elementen mis. Het spreken over de ellende gebeurt helemaal vanuit het perspectief van de verlossing. Ik lees: 'Dat was mijn ellende. Nu ik mijn Bruidegom mag kennen, zie ik pas hoe vreselijk dat was.'

De ontdekkende werking van de heilige wet is er wel, maar staat binnen het kader van de troost. Ik lees: 'Ik buig voor Zijn Woord als het mij veroordeelt en ik hef mijn hoofd op als het mij vrijspreekt'. Het zijn heel persoonlijke zaken, daarom willen we voorzichtig zijn, maar toch. Kwam de verloren zoon echt zo thuis? Zag hij pas hoe vreselijk zijn staat was toen hij in de armen van zijn vader lag?

In de catechismuszondagen 2 t/m 4 worden we onderwezen hoe God alle wegen afsnijdt en het een verloren zaak maakt voor een mens. Dat is nog altijd doorleefde werkelijkheid als God een afgesneden zaak doet en in de verlorenheid van het leven de onuitsprekelijke dierbaarheid van Christus openbaart. Deze rijkdom van Zondag 6, zo treffend verwoord in levensbeschrijvingen van bijvoorbeeld John Bunyan en John Warburton, mis ik pijnlijk in het boek van Verboom.

Het brengt mij tot een opmerking van Verboom waarmee ik van harte instem, al staat hij in een hoofdstuk waar ik geen weg mee wist. De auteur noemt namelijk als leerpunt 'dat men aan de intentie van de catechismus het meest recht doet door deze te plaatsen in het perspectief van het sola en tota Scriptura'.

(slot)

Vraag: Wat is het werk van de schepping?

Antwoord: Het werk van de schepping is dat God in het begin, door het Woord en Zijn kracht, in zes dagen de wereld en alles wat daarin is, omwille van Zichzelf uit niets en zeer goed heeft geschapen.

DE GROTE CATECHISMUS
VAN WESTMINSTER

Overgenomen uit 'Gewogen Woorden',
Thera Tanis-Baars/prof.dr. A. Baars, de Banier Uitgeverij

We leven in de dagen van *advent*. Het woord *advent* betekent, zoals u weet letterlijk 'komen'. We bedoelen met advent dus het uitzien naar het komen van de Zaligmaker. Wanneer er pastoraal gesproken wordt over een *adventsvolk* dan bedoelen we daarmee dat er een volk is - levendgemaakt door Woord en Geest - dat uitziet naar de komst van de Zaligmaker in hun hart. In hun nood en dood weten ze dat ze voor God niet kunnen bestaan. Het 'wee mij' gaat samen met een onuitsprekelijk heimwee! De tijdelijke en eeuwige straf is zo verdiend (HC vraag 12) en toch een zielsverlangen naar God en Zijn gunst en gemeenschap. Met daarbij de blijvende eis van Gods rechtvaardigheid (HC antwoord 12). Verdiend en verlangen gaan samen; buigen onder Gods oordeel met de taal van Psalm 42. Het hart wordt gaande gemaakt door het Woord der belofte: 'Zie Ik kom, in de rol des Boeks is van Mij geschreven...' (Psalm 40: 8). In hun Godsgemis is er sprake van een Christusgemis: '...zal Hij komen? Wil Hij komen, ook voor mij?' Verlangen dus naar de komst van de Middelaar in het hart. Dat is de legering van het adventsvolk.

Bij advent gaat het eigenlijk om vier aspecten, die wisselend in de prediking aan de orde behoren te komen. Niet uitsluitend in deze weken trouwens.

1. In de heilshistorie: het verlangen, werkzaam met de belofte in het Oude Testament van de komende Zaligmaker. De kerk die zwanger is van de belofte hunkert naar Christus' komst. Leest u maar in Hebr. 11 vers 14.
2. In de volheid van de tijd: de geboren Middelaar in Bethlehem te aanschouwen - zoals de herders en Simeon. De openbaring van de Zaligmaker in het hart - zie Galaten 1:15 en 16 'Maar wanneer het Gode behaagd heeft ... Zijn Zoon in mij te openbaren'.
3. In de oefeningen van het geloof - zoals Maria Magdalena bij het graf: '...zeg mij waar gij Hem gelegd hebt...' (Joh 21: 15) En ook in Hooglied diverse teksten zoals 5:6 '... mijn ziel ging uit vanwege Zijn spreken; ik zocht Hem, maar ik vond Hem niet, ik riep Hem, maar Hij antwoordde mij niet'.
4. Aan het einde van de tijd naar Zijn tweede komst op de wolken - zie het verlangen van de bruidskerk in Openbaring 22: 17 'En de Geest en de bruid zeggen 'kom!' En die het hoort zegge 'Kom'.

Vaak valt in deze tijd de nadruk op het eerste en het tweede. Dat is het begin. Maar daar blijft het toch niet bij? Gekomen om te zoeken en om zalig te maken: dat wat totaal verloren was. Gekomen om te betalen. Niet alleen voor anderen maar ook voor mij! Gekomen, niet om gediend te worden, maar om te dienen en Zijn ziel te geven tot een rantsoen voor velen. Want om deze persoonlijke toepassing gaat het toch? Op weg naar de Kerstdagen gunnen we u dat zo van harte. Want aan Kerst gaat zó advent altijd vooraf.

v.A.

Drempels lager door smartphone

De smartphone wordt steeds meer de afstandsbediening van het dagelijks leven. In het eerste kwartaal van 2015 had 81% van de Nederlanders tussen de 12 en 80 jaar een smartphone. In onze gezinnen zal het niet anders zijn. Het gebruik van de smartphone heeft invloed op onze manier van leven. En lang niet alleen een positieve invloed. De drempels zijn bijzonder laag geworden. Misbruik ligt op de loer.

De synodale
Werkgroep Gezin

De mogelijkheden van een smartphone zijn ongekend. Deze mobiele alleskunner komt pas echt tot z'n recht via een internetverbinding. Honderdduizenden apps - kleine programmaatjes die je op je telefoon kunt installeren - staan ter beschikking. Het internet is gemakkelijk te raadplegen. Met name door het gebruik van sociale media als Facebook, Instagram en Whatsapp wordt het mobiele apparaat intensief gebruikt. Het is deze verbinding met de wereld van internet die in onze gezinnen zorgen geeft. De communicatie en vrijetijdsbesteding van onze kinderen speelt zich in veel gevallen vooral digitaal af. De genadetijd, de stille tijd voor de Heere en Zijn Woord, staat meer dan ooit onder druk. De voortdurende prikkel die van de smartphone uitgaat, maakt kinderen onrustig, soms tot diep in de nacht.

Geroepen tot vreemdelingschap

Het is noodzakelijk om met de kinderen in gesprek te zijn over hun mediagedrag. Hoe beperk je de prikkeling die er van zo'n telefoon uitgaat? Op welke momenten

leg je je smartphone weg? Is de rustdag voor ons nog Gods inzetting? En de nacht Zijn scheppingsinzetting, ons ten goede? Via welke kanalen communiceer je en met wie? Welke informatie raadpleeg je? Wat wil je eraan uitgeven? Belangrijke vragen die meer dan één keer moeten worden gesteld en waarin je als ouders en jongeren (onze kinderen) een Bijbelse weg moet zoeken. Het heeft alles te maken met ons staan in de wereld van vandaag. De Bijbel zegt daarover belangrijke dingen. Wij liggen dood in zonden en misdaden. Wij moeten worden levendgemaakt met Christus (Ef. 2:1-5). Om deze wereld niet gelijkvormig te worden is het belangrijk dat we sober en matig gebruik maken van de dingen van deze wereld. We worden geroepen ons hart daar niet op te zetten en vreemdeling te zijn in een vreemd land.

Filtering

Techniek kan daaraan dienstbaar zijn. Gelukkig gebruiken veel gezinnen een filter voor de internetaansluiting thuis. Dat blijft noodzakelijk, ook voor jonge gezinnen! Maar hoe zit dat met onze mobiele com-

municatie? Als mobiele telefoons thuis via Wifi verbinding zoeken met internet, is ook die communicatie als het goed is gefilterd. Maar hoe is dat onderweg? Op het station? Op school of op het werk? Op veel plekken is open Wifi aanwezig. Steeds meer jongeren hebben een data-abonnement. Daarmee kun je via het mobiele netwerk van de telecomprovider altijd en overal online zijn. Dan dringt de vraag helemaal: wie of wat beschermt ons dan tegen alle zondige informatie? De internetserviceprovider Kliksafe heeft een app uitgebracht waarmee het mobiele internetverkeer gefilterd kan worden: Kliksafe Mobi. Dit initiatief is zeer te waarderen. Het vraagt een behoorlijke inspanning om een kwalitatief goede app op de markt te brengen. Zo'n app voorkomt dat per ongeluk of bewust verkeerde sites opgeroepen worden en kan het gebruik van de smartphone inkaderen. Naast Kliksafe Mobi zijn er ook andere (Engelstalige) apps op de markt, zoals van Filternet, K9, Net Nanny en Norton Family. Elke app heeft z'n voor- en nadelen. Het is vaak afhankelijk van de persoonlijke situatie welke app passend is.

Accountability

Veel jongeren zijn zeker bereid hun mediagedrag Bijbels verantwoord in te vullen en erkennen ook dat het beter zou moeten, maar komen er niet toe. De zogenaamde Yona-app is daarbij een prachtig hulpmiddel. 'Yona' staat voor 'You're not alone'. Yona is gebaseerd op het 'accountability-principe'. Dit betekent dat een jongere- of oudere!- de persoonlijke keuze maakt om transparant te zijn en afwijkingen op zijn mediagedrag deelt met iemand die hij of zij vertrouwt (een buddy). Zo houd je elkaar verantwoordelijk (accountable) voor elkaars mediagedrag. Yona bevindt zich nog in de opstartfase, maar het zou heel mooi zijn als zo'n app beschikbaar komt. Het kan voor veel struikelen bewaren. Techniek is een mooi hulpmiddel, maar bewaart ons uiteindelijk niet voor de zonde. Dat doet de alleen wijze God en Zaligmaker, 'Die machtig is u van struikelen te bewaren, en onstraffelijk te stellen voor Zijn heerlijkheid in vreugde' (Judas: 24). Van Hem is de kracht en macht. Om daarin te delen, moeten we door genade ingaan in Gods Koninkrijk. Daarom zegt Christus in Mattheüs 6:33: 'Maar zoekt eerst het Koninkrijk Gods en Zijn gerechtigheid'. Het is een groot voorrecht als ons gesprek met de kinderen vooral daarover gaat.

Veel jongeren zijn zeker bereid hun mediagedrag Bijbels verantwoord in te vullen en erkennen ook dat het beter zou moeten, maar komen er niet toe.

Voor meer informatie:
www.jbagg.nl/opvoedthemas

ANBI-status en internet

Willen kerken hun ANBI-status houden dan moeten ze vanaf 1 januari 2016 een reeks gegevens publiceren op internet. De overheid vraagt dit om na te kunnen gaan of de belastingaftrek die aan de ANBI-status is verbonden, terecht is of niet. Het roept de vraag op of de overheid met het vragen van deze gegevens niet te ver gaat. Bemoeit de overheid zich met zaken die haar niet aangaan?

ds. W. Silfhout,
Capelle aan den IJssel

De kerk staat steeds meer in een spanningsveld in deze geseculariseerde samenleving. De eigen plaats van de kerk komt meer en meer onder druk te staan. Kerken worden steeds meer verplicht om op gelijke voet met maatschappelijke organisaties aan allerlei wettelijke verplichtingen te voldoen. Dit wordt duidelijk zichtbaar in de eisen die gesteld worden om de zogenaamde ANBI-status te behouden.

ANBI staat voor: Algemeen Nut Bevorderende Instellingen. Voordelen van deze ANBI-status zijn onder andere de fiscale aftrekbaarheid van giften en het feit dat de ontvangende ANBI-instelling over ontvangen giften, erfstellingen en legaten geen schenk- of erfbelasting hoeft te betalen. De hoogte van de belastingaftrek voor de gever is afhankelijk van zijn inkommen en kan wel oplopen tot het hoogste tarief van 52 %. De hoogte van de belasting die de ontvanger moet betalen, kan wel 30 % bedragen.

Het zal duidelijk zijn dat het ook voor onze gemeenten van groot belang is die ANBI-status te behouden. Het verlies daarvan zou weleens kunnen betekenen dat de inkomsten uit giften (enzovoorts) in belangrijke mate zullen teruglopen.

Verplichtingen

Om deze status te behouden moet dus per 1 januari 2016 aan allerlei verplichtingen worden voldaan. Zo moeten alle gemeenten een beleidsplan hebben en dat publiceren op een website. Ook moeten er allerlei financiële gegevens worden gepubliceerd. Dankzij de inzet van het Interkerkelijk Overleg in Overheidszaken zijn de verplichtingen voor kerken niet zo veelomvattend als voor andere instellingen. Er hoeft bijvoorbeeld geen complete balans op internet te worden geplaatst. Volstaan kan worden met een beknopt overzicht van baten en lasten en een beeld van de uitgevoerde en nog geplande bestedingen. Ook hoeven de namen van bestuursleden

van kerken (ambtsdragers) en van kerkelijke instellingen (verenigingen) niet vermeld te worden.

Gaat de overheid met het stellen van deze eisen niet te ver? We kennen in ons land toch de scheiding van kerk en staat? Het Burgerlijk Wetboek bepaalt toch dat de kerk geregeerd wordt door haar eigen statuut? En dat statuut is niet de burgerlijke wet, maar de eigen kerkorde en wat daartoe behoort.

We kunnen begrijpen dat de overheid deze eisen stelt. De invloed van andere godsdiensten doet zich ook in dit opzicht gelden. Het is terecht dat de overheid tegenover de geboden belastingaftrek zicht wil hebben op wat er met het geld gedaan wordt. Wordt het werkelijk wel voor het algemeen nut gebruikt? Of worden de giften en schenkingen gebruikt voor minder oorbare doeleinden? Misschien wel om daar terroristische acties mee te financieren?

Grenzen

Hoewel de verplichtingen tot nog toe niet al te ingrijpend zijn en geen betrekking hebben op de belijdenis en de interne orde van de kerk, kan er wel een moment aanbreken dat de kerk moet zeggen: Tot hiertoe en niet verder. Zelfs ook als dat zou betekenen dat dan de fiscale aftrekbaarheid vervalt. Zo zou het denkbaar zijn dat de overheid het ANBI-beleid gaat gebruiken om emancipatorische doelstellingen te bereiken. Als de overheid bijvoorbeeld zou gaan bepalen dat de kerk om voor de fiscale aftrekbaarheid in aanmerking te komen, ook vrouwen tot het ambt moet toelaten en/of praktiserende homo's niet van het Avondmaal mag weren, dan wordt een grens overschreden, wat de kerk niet zal kunnen en mogen accepteren. Dat geldt overigens niet alleen als die in strijd met Gods Woord zijnde en helaas algemeen geaccepteerde beginselen via de ANBI-regeling worden afgedwongen, maar ook als die op andere wijze de kerk worden opgelegd.

Als de kerk dan zal moeten zeggen: We behoeven die ANBI-status niet meer, dan zal blijken wat wij als christenen over hebben voor de dienst des Heeren. Tot nog toe onthoudt de overheid er zich van om zich te bemoeien met vragen omtrent het geloof. Ook in de rechtspraak is er gelukkig nog die distantie. Naarmate de kerk haar eigen positie meer en meer gaat verliezen als gevolg van de secularisatie en de overheid haar grip op besteding van soms grote bedragen wil versterken, zal de neiging om het tot belangrijkste norm verheven beginsel van gelijkberechtiging ook de kerk op te leggen, moeilijk te onderdrukken zijn.

Het merg van het Evangelie [10]

J.H. Madern,
Bergambacht

Het vierde en laatste hoofdstuk van "The Marrow" gaat over de 'gelukzaligheid van het hart of de ware zielenrust'. Daar staan we in deze aflevering bij stil.

Neophytus vertelt over zijn geestelijke omzwervingen. Hij zocht de rust voor zijn ziel (net als Maarten Luther) in de werken der wet. Maar hij looft de Heere voor Zijn genade, waardoor hij heeft mogen geloven dat 'Christus alles en in allen is'. Daarom zal hij de 'rust en vergenoeging niet zoeken in enige aardse dingen of in zijn eigengerechtigheid maar alleen in de vrije liefde en gunst van God, zoals Hij is in Zijn Zoon Jezus Christus'. Hij vraagt of Evangelista nog eens iets over de ware rust zou willen vertellen. Evangelista stemt toe en begint met de schepping van de mens. God schiep de mens met een stoffelijk lichaam en gaf hem een onsterfelijke ziel. Die ziel had een geestelijke natuur die bezet was met kennis van God, gerechtigheid en heiligheid (NGB art. 14). Door de vereniging en gemeenschap die de mens toen had met zijn Schepper was er rust in zijn hart. Maar in zijn ongehoorzaamheid is de mens van God afgefallen en is de gemeenschap met zijn Schepper verbroken. God is niet langer zijn Vader, maar zijn Rechter geworden. Adam was ook niet langer de zoon van God, hij is Gods vijand geworden. God dreef de mens uit Zijn gemeenschap en sindsdien gaat hij als een zwerver rusteloos over de aarde: '...en ik zal zwerfende en dolende zijn op de aarde', zei Kain in Genesis 4:14. De mens heeft door eigen schuld die innerlijke rust verloren, hij is God kwijt.

Valse rust

Evangelista: 'Hoeveel zielen zijn er niet in de wereld die gehinderd worden, zo niet geheel afgehouden worden van de rust in God'. Een mens maakt zich druk om zijn uiterlijk, zijn lichaam, zijn werk, zijn geld en goed, eten en drinken. Het is oneindig uit te breiden. Zo vult een mens zijn leven met de dingen van de tijd en zoekt (net als Aurelius Augustinus) voldoening en rust buiten het paradijs. Maar Evangelista spreekt niet alleen over de goddelozen, hij spreekt ook over schijnheiligen. Zij spannen zich in om kennis en geleerdheid van de Schrift op te doen. Ze zijn bezig met ceremoniën, kerkregering, enzovoort. Ze redeneren er soms uren over en vinden rust in het volbrengen van hun plichten, zoals het gebed, het lezen van Gods Woord, de kerkgang en het vasten. Evangelista wil laatstgenoemde plichten niet veroordelen, '...maar ik veroordeel het rusten daarin; dat is wat ik niet begeer te doen'.

De enige Rust

Nomista: 'Maar, mijnheer, ik ben er zeker van dat er vele mensen zijn die godsdienstig net zo geoefend zijn en dezelfde plichten volbrengen als die u zojuist genoemd hebt, en toch niet daarin rusten, maar in God rusten'. In zijn antwoord legt Evangelista uit dat er gelukkig ware chris-

tenen zijn die geleerd hebben dat zij door hun vallen in de zonde in zichzelf bedorven en besmet zijn. Zij zoeken om zich te zuiveren en te reinigen van de zonde. Ze hebben een innerlijke afkeer van de zonde en willen in een oprechte nieuwe gehoorzaamheid voor God leven. Maar ze moeten met Paulus in Romeinen 7:18 belijden: 'Het goede te doen, dat vind ik niet'. En dan volgt de waarschuwing van Evangelista: 'Indien zij nu in deze weg voor hun ziel rust zoeken, is dit niet anders dan in de weg van het verbond der werken'. Ze moeten in Christus zijn en blijven want buiten Hem is God een verterend Vuur.

Rutherford mocht door genade met Paulus zeggen: 'Want het leven is mij Christus, en het sterven is mij gewin'

N.a.v. "Het merg van het Evangelie; met aantekeningen van Thomas Boston", Edward Fisher, uitg. Brevier, Kampen, ISBN 978 949 158 3667, 428 blz.; € 39,90.

In het laatste gedeelte van hoofdstuk 4 toont Fisher zich een ware vriend van de Bruidegom: 'Ja, in Hem is de ware rust. (...) Komt herwaarts tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven. (...) Want de ziel die Christus in een hemelse gemeenschap gesmaakt heeft, heeft Hem zodanig lief, dat Hem te behagen een vreugde en genot is voor haarzelf. En hoe meer Christus Jezus door Zijn Geest in de ziel komt, des te geestelijker maakt Hij de ziel en verandert haar wil in Zijn wil, makende haar één van hart, gemoed en wil met Hem'. Het is alsof we lezen in de brieven van Samuël Rutherford. Rutherford mocht door genade met Paulus zeggen: 'Want het leven is mij Christus, en het sterven is mij gewin' (Filip. 1:21). Is dat ook onze begeerte?

(wordt vervolgd)

Boekennieuws

Verzocht is uw aandacht te vragen voor drie uitgaven, die u gedurende deze maand nog tegen gereduceerd tarief kunt verkrijgen bij boekhandel-uitgeverij Van Wijngaarden, Vliegersvelderlaan 15, 3771 XE Barneveld, tel. 0342 - 417335.

Allereerst het bekende dagboek van Octavius Winslow 'Morgengedachten, dagelijks wandelen met God'. Het verscheen voor het eerst in Londen in 1857. De uitgave is een herdruk van de uitgave die respectievelijk in 2000, 2001, 2006 (herzien) en nu dus in 2015 verscheen. De schrijver is een zoon van de bekende Mary Winslow, die op veertigjarige leeftijd weduwe werd in

de Verenigd Staten, voor haar een vreemd land, en alleen verantwoordelijk was voor de opvoeding van haar negen kinderen. Haar zoon ging weer terug naar Engeland en heeft daar tot 1878 als predikant gediend. Hij was een vruchtbaar schrijver, van wie graag gelezen werd en ...wordt. Afgewogen tekstverklaring, verzorgd taalgebruik, en vooral het bevindelijke karakter van wat hij schreef was daarvan de oorzaak. Tot 31 december a.s. kost dit dagboek slechts € 19,95 in plaats van € 24,95. Het behoeft echt geen aanbeveling van mij! Hoe is het ook al weer met goede wijn?

De tweede uitgave is een brochure van 24 pagina's onder de titel 'De wilde jager werd

door Gods genade van een leeuw een lam', geschreven door Titus Klose (overleden in 1833), van wie u eerder in ons kerkelijk blad kon lezen. De prijs is € 3,50, samen met onderstaande uitgave in december € 5,50 in plaats van € 7,45.

De derde uitgave is oorspronkelijk een voorrede van Th. van der Groe op 'De Schatkamer van het heilig Evangelie' van de beide Erskines. De titel van deze separerende verhandeling luidt compleet: 'Een schadelijk misbruik van een algemene overtuiging tot een valse grond van rust voor de ziel'. Totaal 32 bladzijden; voorheen is deze verhandeling uitgegeven door uitgeverij Romijn en van der Hoff te Gorinchem.

Hierover zou ik meer willen schrijven. Maar mij ontbreekt nu de tijd en de ruimte. Ik beloof echter DV in een 'Even maar...' hierop terug te komen. Want het is zeer lezenswaardig!

v. A.

Kerknieuws

BEROEPINGSWERK

BEROEPEN

te Sioux Center (VS):

ds. E. Hakvoort te Norwich (Canada);

te Ede: ds. W. Visscher te Amersfoort;

te Middelburg-Zuid:

ds. A. Schot te Nunspeet;

te Aalst:

ds. B.J. van Boven te De Valk-Wekerom;

te Apeldoorn: ds. R.A.M. Visser te Terneuzen;

te Borssele:

ds. A. Verschuure te Scherpenzeel (Gld);

te Kalamazoo (VS):

ds. R.A.M. Visser te Terneuzen;

te Lelystad: ds. H. Hofman te Dordrecht;

te Nieuwerkerk (Zld):

ds. D. de Wit te Barneveld-Centrum;

te Rock Valley (VS):

ds. G.M. de Leeuw te Opheusden;

te Brant County (Canada): ds. C. Vogelaar te

Grand Rapids Covell Avenue (VS);

te Kapelle-Biezelinghe:

ds. H. Hofman te Dordrecht;

te Naaldwijk: ds. A. Schot te Nunspeet.

te Lynden (VS):

ds. E. Hakvoort te Norwich (Canada);

BEDANKT

Voor Urk: ds. A. Schot te Nunspeet;

voor Oudemirdum:

ds. C.A. van Dieren te Rijssen-Noord.

AFSCHEID DS. S. MALJAARS VAN MIDDELHARNIS

Op dinsdag 26 januari zal de afscheidsdienst van ds. S. Maljaars worden gehouden in verband met zijn vertrek naar de gemeente van Meliskerke. Aanvang: 19.30 uur. De dienst vindt plaats in ons kerkgebouw: Sionkerk, Landbouwweg 2. We nodigen u vriendelijk uit om deze dienst bij te wonen.

Kerkenraad Geref. Gemeente
Middelharnis

BEVESTIGING EN INTREDE DS. K. BOEDER TE DIRKSLAND

Kerkenraad en gemeente zijn verblijd dat ds. K. Boeder ons beroep mocht aannemen.

De bevestiging en intrede zullen plaatsvinden op woensdag 20 januari. Aanvang van de diensten: 14.30 uur resp. 19.00 uur.

In verband hiermee komen de met predikanten en studenten reeds afgesproken zondagse en doordeweekse diensten te vervallen. Wij zeggen hen hartelijk dank voor hun bereidwilligheid voor het verrichte dienstwerk in onze gemeente.

Kerkenraad Geref. Gemeente Dirksland

MUTATIES KERKELIJK JAARBOEK 2015

* Pag. 85, **DEPUTAATSCHAP KERK EN OVERHEID.**

Het adres van de secretaris van dit deputaatschap, J.N. van de Poel, is gewijzigd in Saturnustraat 915, 3331 SM Zwijndrecht.

* Pag. 282, **gemeente NIEUWDORP.**

Het adres van ds. A.J. de Waard is gewijzigd in: Havenweg 28, 4455 AP Nieuwdorp.

* Pag. 340, **gemeente ROTTERDAM-CENTRUM.**

Koster is nu: M.R.J. Bal, Boezemsingel 26, 3034 EC Rotterdam, tel. 06 27510056

Voor alle in dit nummer genoemde toekomstige data geldt:

INDIEN DE HEERE WIL EN WIJ LEVEN

Berichten

JUBILEUM KOSTER TE AAGTEKERKE

Op 1 januari hoopt onze koster, dhr. A. Schot, te herdenken dat hij 25 jaar koster van onze gemeente is. Als kerkenraad willen we dit 25-jarig jubileum niet onopgemerkt voorbij laten gaan. Daarom wordt hem op dinsdag 29 december een receptie aangeboden. Mocht u onze koster en zijn vrouw willen feliciteren, dan wordt u daartoe in de gelegenheid gesteld 's middags van 15.00-16.30 uur of 's avonds van 19.00-21.00 uur in ons kerkgebouw, Prelaatweg 17.

Kerkenraad Geref. Gemeente Aagtekerke

JEUGDBOND - 'BEGRIJP JE WAT JE LEEST?' TOERUSTINGSCURSUS BIJBELSTUDIE MET GROEPEN

Deze cursus bestaat uit drie onderdelen:

- Hoe lees ik de Bijbel?
- Hoe zet ik een Bijbelstudie op?
- Hoe leid ik het groepsgesprek rondom de Bijbel?

Waar: kerkgebouw Geref. Gemeente Dordrecht

Wanneer: dinsdag 12 en 26 januari en 9 februari

Cursusleiding: Dirk-Jan Nijsink

Tijd: 19.45 tot 22.00 uur

Kosten: € 30,- p.p.

Voor wie: o.a. leidinggevend en leden van Bijbelstudiekringen, catecheten

Opgeven en meer informatie: www.jbagg.nl/bijbel.

KERSTFEEST VERENIGING HELPENDE HANDEN, CLUB MEFIBÓSETH

Op zaterdag 19 december zal het kerstfeest met de leden van de club Mefibóseth in de Sionkerk van de Geref. Gemeente van Rotterdam-Alexanderpolder, Romanhof 8, worden herdacht.

Aanvang 14.00 uur. Ook belangstellenden worden hartelijk uitgenodigd.

ZANGAVONDEN

Alblasserdam

Kerstzangavond op zaterdag 19 december, aanvang: 19.30 uur, in de Eben-Haëzerkerk, Plantageweg 172, Alblasserdam. Leiding: student E.J. Boudewijn. Medewerkende koren: Ridderkerks mannenkoor en mannenkoor Canticum uit Gouda, en organist Bert Roest.

Boskoop

Kerstzangavond op dinsdag 22 december, aanvang 19.30 uur, in de kerk van de Geref. Gemeente te Boskoop, Mendelweg 20, m.m.v. mannenkoor Canticum, kinderkoor de jonge Ichtusklanken en enkele instrumentalisten. Meditatie door ds. J.J. Tanis. Collecte t.b.v. de ZGG.

Ermelo

Kerstconcert op vrijdag 18 december, aanvang: 19.30 uur, in de kerk van de Geref. Gemeente te Ermelo, Hanengewei 69, aldaar, m.m.v. kinder- en gemengd koor uit Ermelo en Genemuiden. Leiding: ouderling A. Verschoor. Collecte t.b.v. deputaatschap voor Israël.

Geldermalsen

Kerstzangavond op dinsdag 22 december, aanvang: 19.30 uur, in de Bethelkerk te Geldermalsen, Laan van Leeuwenstein 10, m.m.v. mannenkoor Rehoboth, gemengd koor De Lofstem, meisjeskoor Maria en kinderkoor De kleine Lofstem. Meditatie: ds. P. Mulder. Collecte voor Deputaatschap Bijzondere Noden.

's-Gravenpolder

Kerstzangavond op donderdag 24 december, aanvang: 19.00 uur, in de Elimkerk te 's-Gravenpolder, Langeweg 61, m.m.v. mannenkoor Elim, gemengd koor VZOS, jeugdkoor Jedid-Jah en enkele instrumentalisten. Opening door ds. S.W. Janse.

H.I. Ambacht

Kerstconcert op maandag 21 december, aanvang: 19.30, in de Petrakerk te Hendrik Ido Ambacht. Kerkstraat 10, m.m.v. kinder-

koor Harpe Davids, jongerenkoor Sjaloom en soliste; gemengd koor Cantate Deo en enkele instrumentalisten.

Leeuwarden

Kerstzangavond, uitgaande van de evangelisatiepost Achter de Hoven te Leeuwarden, op woensdag 23 december, aanvang: 20.00 uur, in de Grote Kerk, aldaar, Bredeplaats 4, m.m.v. het Noordermannenkoor uit Rijssen en organist Marcel van de Ketterij. Meditatie door evangelist S. de Visser en ds. J. IJsselstein.

Ridderkerk

Kerstzangavond op zaterdag 19 december, aanvang: 19.30 uur, in de Singelkerk te Ridderkerk. m.m.v. mannenkoor Groot Rotterdam, ensemble Ars Musica en jongerenkoor Sjaloom uit H.I. Ambacht. Spreker: evangelist J. Krijgsman. Collecte t.b.v. evangelisatie.

Ridderkerk-Slikkerveer

Kerstatorium op donderdag 24 december, aanvang: 19.30 uur, in de Eben-Haëzerkerk te Ridderkerk-Slikkerveer, Oranjestraat 110, m.m.v. zangvereniging Met hart en stem en projectzangers, meisjeskoor Asaréla, jeugd-koor Benjamin en enkele instrumentalisten. Van 19.15-19.30 uur samenzang kerstliederen. Leiding: ouderling J. Voorwinden. Collecte t.b.v. vluchtelingen hulp, deputaatschap Bijzondere Noden.

Spijkenisse

Koor- en samenzangavond op vrijdag 18 december, aanvang: 19.30 uur, in het kerkgebouw van de Geref. Gemeente te Spijkenisse, m.m.v. jongerenkoor Laudate Deum uit Ridderkerk.

Kerkdiensten

ZONDAG 20 DECEMBER 2015

Aagtekerke 14.30 uur ds. D.W. Tuinier en 19.00 uur stud. M.H. Schot; Aalburg 9.30 en 18.00 uur ds. J. van Rijswijk; Aalst 9.00 uur ds. J.S. van der Net; Alblasserdam 9.30 en 16.30 uur ds. B. van der Heiden; Alphen a/d Rijn 10.00 en 15.30 uur stud. M.T. Al-Chalabi; Amersfoort 9.30 en 16.30 uur ds. W. Visscher; Amsterdam-Noord 18.30 uur ds. G.J.N. Moens; Apeldoorn 10.00 en 15.30 uur ds. W.A. Zondag; Arnhem 18.00 uur ds.

A.P. Baaijens; Barendrecht 10.00 (H.A.) en 16.30 uur ds. C.J. Meeuse; Barneveld-Centrum 9.30 en 19.00 uur ds. D. de Wit; Barneveld-Zuid 9.30 uur ds. G. Mouw en 19.00 uur ds. P. Melis; Beekbergen 10.00 (H.A.) en 19.00 uur ds. K. Boeder; Benthuizen 9.30 en 18.00 uur ds. G.W.S. Mulder; Berkenwoude 10.00 uur ds. M. Golverdingen; Bodegraven 10.00 en 18.30 uur ds. W. Silfhout; Borssele 9.30 en 18.00 uur ds. M. Karens; Boskoop 9.30 en 16.30 uur ds. J.J. Tanis; Brakel 15.00

uur ds. J. van Rijswijk; Capelle a/d IJssel-West 10.00 uur ds. A. Moerkerken en 15.00 uur ds. H.A. van Zetten; Den Helder 10.00 uur ds. P. Mulder; Deventer 15.00 uur ds. K. Boeder; Dirksland 15.00 uur ds. P.D. den Haan; Doetinchem 9.30 en 15.00 uur ds. A.P. Baaijens; Dordrecht 10.00 en 17.00 uur ds. W.J. Karels; Drachten 9.30 en 19.00 uur stud. W. Mouw; Ede 9.30 uur (H.D.) ds. B. Labee en 15.00 uur ds. F. Mulder; Elspeet 10.00 en 18.30 uur ds. G. van Manen; Emmeloord 9.30 en 16.00 uur ds. P.G. Heijkamp; Enkhuizen 9.30 en 16.00 uur ds. G. Heijkamp; Enschede 15.00 uur ds. J. van Laar; Enter 15.00 uur ds. A. Schreuder; Genemuiden 9.30 en 15.30 uur (H.D.) ds. C. Hogchem; Gorinchem 10.00 en 16.00 uur ds. L. Blok; Gouda 9.30 en 16.30 uur ds. W. Harinck; Goudswaard 15.00 uur ds. S. Maljaars; 's-Gravenhage 10.00 en 16.30 uur ds. J.W. Verweij; 's-Gravenpolder 9.30 en 18.00 uur ds. D.W. Tuinier; 's-Gravenzande 15.30 uur ds. W. Silfhout; Groningen 10.00 en 16.00 uur ds. J.B. Zippro; Haamstede 10.00 uur (H.D.) ds. C.G. Vreugdenhil en 15.00 uur ds. A.J. de Waard; Hardinxveld-Giessendam 9.30 en 18.00 uur ds. H. Hofman; Hendrik-Ido-Ambacht 10.00 en 16.30 uur ds. M. Joosse; Herkingen 10.00 (H.A.) en 18.00 uur ds. S. Maljaars; Hilversum 10.00 uur ds. M.J. van Gelder en 19.00 uur ds. A. Schot; Hoofddorp 18.30 uur ds. R. Kattenberg; Hoogeveen 9.30 en 19.00 uur stud. J.B. Huisman; Hoogvliet 16.30 uur ds. J. Driessen; Houten 17.00 uur ds. C.G. Vreugdenhil; Katwijk aan Zee 16.00 uur ds. G.W.S. Mulder; Klaaswaal 9.30 en 18.00 uur ds. G.J. van Aalst; Kootwijkerbroek 10.00 en 19.00 uur ds. G. Beens; Kortgene 14.30 uur ds. C. Sonneveldt; Krabbendijke 9.30 en 18.00 uur (H.D.) ds. C. Sonneveldt; Kruijningen 9.30 en 18.00 uur ds. G. Bredeweg; Leerdam 10.00 en 18.00 uur ds. J. Schipper; Leiderdorp 16.00 uur ds. R. Kattenberg; Lelystad 9.30 (H.A.) en 16.00 uur ds. J. IJsselstein; Lisse 10.00 en 16.00 uur ds. G.J.N. Moens; Meeuwen 15.00 uur ds. A.T. Huijser; Meliskerke 14.30 uur ds. S.W. Janse; Melissant 10.00 en 18.00 uur stud. E.J. Boudewijn; Middelburg-Centrum 9.30 (H.A.) en 14.30 en 18.30 uur ds. J.M.D. de Heer; Middelburg-Zuid 9.30 en 16.00 uur stud. M.H. Schot; Mijdrecht 15.30 uur ds. A.B. van der Heiden; Moerkapelle 9.30 en 18.30 uur ds. G. Clements; Naaldwijk 9.30 uur ds. J. Driessen en 19.00 uur stud. M.T. Al-Chalabi; Nieuw-Beijerland 9.30 uur ds. A. Vermeij; Nieuwdorp 9.30 (H.D.) en 18.30 uur ds. A.J. de Waard; Nieuwer ter Aa 15.30 uur ds. A. Verschuure; Nieuwerkerk 15.30 uur ds. A.J. Gunst; Nijkerk 9.30 en 14.30 uur ds. C. van Krimpen; Nisse 16.30 uur ds. L. Terlouw; Nunspeet 9.30 en 15.00 uur ds. A. Schot; Ooltgensplaat 18.45 uur ds. C.J. Meeuse; Oosterland 10.00 en 18.30 uur ds. J. van Belzen; Oostkapelle 16.30 uur ds. C. Harinck; Oostvoorne 19.30 uur ds. M. Joosse; Opheusden (in Ger. Gem. in Ned.) 13.00 (H.D.) en 19.00 uur ds. G.M. de Leeuw; Opperdoes 15.30 uur ds. P. Mulder; Ouddorp 14.30 uur ds. J. van Belzen; Oudemirdum 19.30 uur ds. J.B. Zippro; Oude-Tonge 15.00 uur stud. E.J. Boudewijn; Poederloijen 14.30 uur ds. J. Schipper; Poortugaal 9.30 uur ds. C. Neele; Poortvliet 14.30 uur ds. E. Bakker; Puttershoek 15.30 uur

ds. B. Labee; Rhenen 10.00 (H.A.) en 18.00 uur ds. F. Mulder; Ridderkerk 9.30 en 17.00 uur (H.D.) ds. G. Pater; Ridderkerk-Slikkerveer 9.30 uur ds. J. Mijnders en 17.00 uur ds. M. Golverdingen; Rijssen-West 9.30 en 18.30 uur (H.D.) ds. J. van Laar; Rijssen-Zuid 9.30 en 18.30 uur ds. A. Schreuder; Rilland-Bath 9.30 uur ds. A.J. Gunst en 18.30 uur ds. G.J. Baan; Rotterdam-Alexanderpolder 10.00 (H.A.) en 16.00 uur ds. C. van Ruitenburch; Rotterdam-Centrum 10.00 uur ds. H. Paul en 19.00 uur ds. W. Harinck; Rotterdam-IJsselmonde 14.30 uur ds. G. Pater; Rotterdam-Zuidwijk 10.00 uur ds. A.B. van der Heiden en 16.00 uur ds. M.J. van Gelder; Scherpenisse 9.30 en 18.30 uur (H.D.) ds. E. Bakker; Scherpenzeel 10.00 en 18.30 uur ds. A. Verschuure; Sint Annaland 9.30 uur ds. C. Harinck; Sliedrecht 9.30 en 18.00 uur ds. A.T. Huijser; Soest 16.00 uur ds. J.S. van der Net; Sprang-Capelle 15.30 uur ds. H. Hofman; Stolwijk 10.00 en 19.00 uur ds. G. Hoogerland; Terneuzen 10.00 en 15.30 uur ds. R.A.M. Visser; Tholen 10.00 en 18.30 uur ds. P.D. den Haan; Uddel 10.00 en 18.30 uur ds. B.J. van Boven; Urk 10.00 en 17.00 uur ds. C.A. van Dieren; Vlaardingen 10.00 en 16.30 uur ds. H. Brons; Vlissingen 9.30 en 16.00 uur ds. G.J. Baan; Waarde 9.30 en 18.00 uur ds. S.W. Janse; Waardenburg 10.00 en 18.30 uur ds. M. Mondria; Wageningen 10.00 en 18.30 uur ds. H. van der Heiden; Westkapelle 18.30 uur ds. R.A.M. Visser; Westzaan 19.00 uur ds. P. Mulder; Woerden 18.30 uur ds. W.A. Zondag; Zeist 10.00 en 18.30 uur ds. J.J. van Eckveld; Zoetermeer 10.00 en 18.30 uur ds. H.A. van Zetten; Zwijndrecht 17.30 uur ds. B. Labee; Zwolle 15.00 uur ds. G. van Manen.

VRIJDAG 25 DECEMBER 2015

Aagtekerke 16.30 uur ds. J.M.D. de Heer; Aalburg 9.30 en 18.00 uur ds. J. van Rijswijk; Aalst 14.30 uur ds. J. van Rijswijk; Alblasserdam 9.30 uur ds. W.J. Karels en 16.30 uur ds. B. van der Heiden; Amersfoort 9.30 en 16.30 uur ds. W. Visscher; Apeldoorn 10.00 uur ds. A.B. van der Heiden en 17.00 uur ds. K. Boeder; Barendrecht 10.00 uur ds. J. Mijnders en 16.30 uur ds. M.J. van Gelder; Barneveld-Centrum 9.30 en 19.00 uur ds. D. de Wit; Barneveld-Zuid 9.30 en 19.30 uur stud. W. Mouw; Beekbergen 15.00 uur ds. D. de Wit; Benthuizen 9.30 en 18.00 uur ds. H.A. van Zetten; Berkenwoude 10.00 en 19.00 uur stud. M.T. Al-Chalabi; Bodegraven 10.00 uur ds. J. Driessen en 18.30 uur ds. J.S. van der Net; Boskoop 9.30 en 16.30 uur ds. J.J. Tanis; Brakel 14.30 uur ds. M. Mondria; Capelle a/d IJssel-Middelwatering 10.00 en 16.30 uur ds. W. Silfhout; Capelle a/d IJssel-West 10.00 uur ds. A. Moerkerken en 15.30 uur ds. A.T. Huijser; De Valk-Wekerom 9.30 en 19.30 uur ds. B.J. van Boven; Deventer 18.00 uur ds. A.P. Baaijens; Doetinchem 9.30 en 15.00 uur ds. A.P. Baaijens; Dordrecht 10.00 en 17.00 uur ds. H. Hofman; Ede 15.30 uur ds. A. Verschuure; Elspeet 10.00 en 18.30 uur ds. G. van Manen; Emmeloord 9.30 en 16.00 uur ds. P.G. Heijkamp; Enkhuizen 9.30 en 16.00 uur ds. G. Heijkamp; Enter 15.30 uur ds. A.B. van der Heiden; Ermelo 9.30 en 18.30 uur ds. P. Melis; Genemuiden 9.30 en 15.30 uur ds. C. Hogchem; Goes 9.30 en 14.30

uur ds. C.J. Meeuse; Gorinchem 10.00 en 16.00 uur ds. L. Blok; Gouda 9.30 en 16.30 uur ds. G. Clements; 's-Gravenhage 16.30 uur ds. J. Driessen; 's-Gravenpolder 9.30 en 14.30 uur (H.D.) ds. S.W. Janse; Groningen 10.00 en 16.00 uur ds. J.B. Zippro; Hardinxveld-Giessendam 9.30 uur ds. B. van der Heiden 18.00 uur ds. W.J. Karels; Hendrik-Ido-Ambacht 10.00 en 16.30 uur ds. M. Joosse; Hilversum 19.00 uur ds. L. Terlouw; Hoofddorp 16.00 uur ds. G.W.S. Mulder; Houten 10.00 en 17.00 uur ds. C.G. Vreugdenhil; Kampen 9.30 en 15.30 uur ds. J. IJsselstein; Kamperland 14.00 uur ds. G.J. Baan; Kapelle-Biezelinge 10.00 uur ds. C. Harinck en 16.30 uur ds. D.W. Tuinier; Klaaswaal 9.30 en 18.00 uur ds. G.J. van Aalst; Kootwijkerbroek 10.00 en 19.30 uur ds. G. Beens; Kortgene 16.30 uur ds. C.J. Meeuse; Krabbendijke 9.30 en 14.00 uur ds. C. Sonneveldt; Krimpen a/d IJssel 9.30 en 16.30 uur ds. C. van Ruitenburch; Kruijningen 9.30 en 14.00 uur ds. G. Bredeweg; Leerdam 10.00 en 18.00 uur ds. J. Schipper; Leiderdorp 10.00 uur ds. J.S. van der Net; Lelystad 15.00 uur stud. M.T. Al-Chalabi; Lisse 10.00 en 16.00 uur ds. G.J.N. Moens; Marknesse 14.30 uur stud. M.H. Schot; Meeuwen 14.30 uur ds. E. Bakker; Meliskerke 14.30 uur ds. C. Harinck; Melissant 10.00 en 18.00 uur ds. E.J. Boudewijn; Middelburg-Centrum 9.30 en 14.30 uur ds. J.M.D. de Heer; Middelharnis 9.30 en 18.00 uur ds. S. Maljaars; Moerkapelle 9.30 en 18.30 uur ds. W. Harinck; Naaldwijk 19.00 uur ds. C. van Ruitenburch; Nieuw-Beijerland 9.30 uur ds. A. Vermeij; Nieuwdorp 9.30 en 14.30 uur ds. A.J. de Waard; Nieuwerkerk 16.30 uur ds. J. van Belzen; Nijkerk 14.30 uur ds. G. van Manen; Nisse 16.30 uur ds. L. Terlouw; Nunspeet 9.30 en 15.00 uur ds. A. Schot; Oostburg 18.00 uur ds. R.A.M. Visser; Oosterland 10.00 en 14.30 uur ds. J. van Belzen; Opheusden (in Ger. Gem. in Ned.) 13.00 en 19.00 uur ds. G.M. de Leeuw; Opperdoes 18.30 uur stud. J.B. Huisman; Oud-Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. J.W. Verweij; Ouddorp 18.30 uur ds. A.J. Gunst; Poederloijen 9.30 uur ds. M.J. van Gelder en 15.00 uur ds. P. Mulder; Poortugaal 9.30 uur ds. C. Neele en 15.00 uur ds. W.J. Karels; Rhenen 10.00 en 18.00 uur ds. F. Mulder; Ridderkerk 9.30 en 17.00 uur ds. G. Pater; Ridderkerk-Slikkerveer 15.30 uur ds. W.A. Zondag; Rijssen-Noord 9.30 en 15.30 uur ds. C.A. van Dieren; Rijssen-West 9.30 en 15.30 uur ds. J. van Laar; Rijssen-Zuid 9.30 en 15.30 uur ds. A. Schreuder; Rotterdam-Alexanderpolder 15.00 uur ds. R. Kattenberg; Rotterdam-Centrum 9.30 en 15.00 uur stud. E.J. Boudewijn; Rotterdam-IJsselmonde 16.30 uur ds. J. Mijnders; Rotterdam-Zuidwijk 10.00 uur ds. H. Paul en 17.30 uur ds. R. Kattenberg; Scherpenisse 14.30 uur ds. S. Maljaars; Scherpenzeel 10.00 en 18.30 uur ds. A. Verschuure; Scheveningen: zie 's-Gravenhage; Sliedrecht 9.30 en 18.00 uur ds. A.T. Huijser; Soest 19.00 uur ds. W. Visscher; Stolwijk 10.00 en 19.00 uur ds. G. Hoogerland; Terneuzen 10.00 en 15.30 uur ds. R.A.M. Visser; Terwolde - De Vecht 9.30 en 14.30 uur ds. K. Boeder; Tholen 10.00 en 16.00 uur ds. P.D. den Haan; Tricht-Geldermalsen 10.00 en 18.30 uur ds. P. Mulder; Uddel 18.30 uur ds. A. Schreuder; Urk 10.00 en 17.00 uur stud. M.H. Schot; Utrecht

10.00 en 16.30 uur ds. L. Terlouw; Veen 9.30 en 18.00 uur ds. E. Bakker; Veenendaal 9.30 en 16.30 uur ds. B. Labee; Vlaardingen 10.00 en 16.30 uur ds. H. Brons; Vlissingen 9.30 en 16.00 uur ds. G.J. Baan; Waarde 9.30 en 14.00 uur ds. D.W. Tuinier; Waardenburg 10.00 en 18.30 uur ds. M. Mondria; Wageningen 10.00 en 18.30 uur ds. H. van der Heiden; Werkendam 10.00 en 18.00 uur ds. M. Karens; Westzaan 10.00 en 15.30 uur stud. J.B. Huisman; Woerden 10.00 en 18.30 uur ds. W.A. Zondag; Yerseke 10.00 en 16.00 uur ds. C. van Krimpen; Zeist 10.00 en 18.30 uur ds. J.J. van Eckveld; Zoetermeer 10.00 en 18.30 uur ds. G.W.S. Mulder; Zwijndrecht 18.00 uur stud. E.J. Boudewijn; Zwolle 19.00 uur ds. A. Schot.

ZATERDAG 26 DECEMBER 2015

Barneveld-Centrum 9.30 uur (H.D.) ds. D. de Wit; Barneveld-Zuid 11.15 uur ds. A. Verschuure; De Valk-Wekerom 9.30 uur ds. B.J. van Boven; Dirksland 10.00 uur ds. S.W. Janse; Elspeet 10.00 uur ds. G. van Manen; Gemeuiden 9.30 uur ds. C. Hogchem; Hoogeveen 9.30 uur stud. W. Mouw; Kootwijkerbroek

10.00 uur ds. G. Beens; Krimpen a/d IJssel 9.30 uur ds. C. van Ruitenburg; Naaldwijk 9.30 uur ds. J.W. Verweij; Nijkerk 11.15 uur ds. A. Schot; Nunspeet 9.00 uur ds. A. Schot; Oosterland 10.00 uur ds. J. van Belzen; Oostvoorne 10.00 uur ds. P. Mulder; Opheusden (in Ger. Gem. in Ned.) 12.00 uur ds. G.M. de Leeuw; Ouddorp 9.30 uur ds. J.M.D. de Heer; Poortvliet 9.00 uur ds. C.J. Meeuse; Rhenen 10.00 uur ds. F. Mulder; Rijssen-Noord 9.30 ds. C.A. van Dieren; Rijssen-West 9.30 ds. J. van Laar; Rijssen-Zuid 9.30 ds. A. Schreuder; Rotterdam-Centrum 10.00 uur stud. M.T. Al-Chalabi; Scherpenisse 9.30 uur stud. E.J. Boudewijn; Scherpenzeel 9.00 uur ds. A. Verschuure; Sint Annaland 11.00 uur ds. C.J. Meeuse; Terwolde - De Vecht 9.30 uur ds. K. Boeder; Tholen 10.00 uur ds. P.D. den Haan; Tricht-Geldermalsen 10.00 uur stud. J.B. Huisman; Urk 10.00 uur stud. M.H. Schot; Waardenburg 10.00 uur ds. M. Mondria; Wierden 9.30 uur ds. G. Bredeweg.

EVANGELISATIESAMENKOMSTEN ZONDAG 20 DECEMBER 2015

Alkmaar (Willem Buytewechstraat 2, Alk-

maar) 10.00 en 16.30 uur evang. G. Baan; Amsterdam (Looiersgracht 70) 10.30 en 17.00 uur evang. J. Krijgsman; Emmen (Prinsesselaan 6 I) 9.30 uur evang. C. van Drunen en 15.30 uur stud. J.B. Huisman; Leeuwarden (Achter de Hoven 2c) 9.30 uur evang. S. de Visser en 16.00 uur stud. W. Mouw; Merksem (Jaak de Boeckstraat 21-23, Merksem) 10.00 en 17.00 uur evang. A. van Setten; Tilburg (Offenbachstraat 105) 10.00 en 18.30 uur evang. H.J. van den Boogaart. **VRIJDAG 25 DECEMBER 2015** Alkmaar (Willem Buytewechstraat 2, Alkmaar) 10.00 uur evang. G. Baan; Amsterdam (Looiersgracht 70) 10.30 uur evang. J. Krijgsman; Emmen (Prinsesselaan 6 I) 9.30 en 15.30 uur evang. C. van Drunen; Leeuwarden (Achter de Hoven 2c) 0.00 en 16.00 uur evang. S. de Visser; Merksem (Jaak de Boeckstraat 21-23, Merksem) 10.00 evang. A. van Setten; Tilburg (Offenbachstraat 105) 18.30 uur evang. H.J. van den Boogaart.

ZATERDAG 26 DECEMBER 2015

Leeuwarden (Achter de Hoven 2c) 9.30 uur evang. S. de Visser.

Advertenties

Recreëren op de Veluwe

**10% vroegboekorting
zomervakantie 2016,
beide huizen, tot 15 jan. 2016**

Riante vakantiebungalow aan de rand van Garderen, geschikt voor 2-11 pers.

**NIEUW: vanaf kerst 2015
nieuw 6-pers. vakantiehuis.**

**AKTIE nu in dec. en jan.
20% KORTING
vanaf 1 week vakantie**

info@recreatie-veluwe.nl
www.recreatie-veluwe.nl
06-23193025 / 0113-381203

**WINTER SALE
bij Klein Kleding**
Sliedrecht - Zierikzee
www.KleinKleding.nl

Kerstconcert

Oude Kerk Ede
Tweede Kerstdag
19.30 uur

Christelijk Mannenkoor Ede
o.l.v. Jan Hendrik van Schothorst
Orgel: Bert Roest
Sopraan: Rineke de Wit
Hoorn: Pier de Jong
Programma: 1 euro

3 extra zitplaatsen in uw auto?
www.kinderachterbank.nl
RDW-goedgekeurd
0645 986 229

ISRAËLDAG

D.V. 29 december 2015
Ger. Gem. Hardinxveld-Giessendam

Ochtendprogramma: (10.00 uur - inloop v.a. 9.15 uur)
o.a. gesprek met Israëlwerker
Maarten Dekker en zijn vrouw Marita

Middagprogramma: (vanaf 13.30 uur)
• Ds. C.J. Meeuse: 15 jaar werk in Oekraïne
• Speciaal **kinderprogramma** met
Marita Dekker

Kindercrèche aanwezig!

DEPUTAATSCHAP VOOR ISRAËL
ORGANISATIE VAN DE GEREFORMEERDE KERKEN
0348-48 99 29

meer info:
www.dep-israel.nl

**Te huur kamer in buitengebied van
Barneveld**, aan de kant van A'foort.
Eigen douche, wc, keuken. Prijs € 400,-
all-in. Tel. 0342-493228.

Cedrah Wonen, zorg en diensten vanuit een reformatische levensovertuiging

Van maaltijdservice tot huishoudelijke hulp

Ontdek welke
diensten wij
aanbieden op
cedrah.nl.

Cedrah biedt wonen, zorg en diensten aan ouderen die bewust kiezen voor een organisatie met een reformatorisch identiteitsprofiel. Cedrah gaat uit van de Gereformeerde Gemeenten in Zeeland en Zuid-Holland en de Christelijke Gereformeerde Kerken in Rotterdam en omgeving.

Meer informatie? Bel naar 0118 67 66 00,
mail naar zip-info@cedrah.nl of ga naar cedrah.nl.

Cedrah
Wonen - Zorg - Diensten

AMBTSKLEDING...

Klamar's
FASHION

's-Gravenstraat 63
4431 AB 's-Gravenpolder
0113 - 31 63 64 | 06 14 53 15 28
info@klamarsfashion.nl
www.klamarsfashion.nl

ADVIES AAN HUIS MOGELIJK!

ACTIE:

**Bij aankoop van een kostuum
een GRATIS strijkvrij
overhemd cadeau.**

Gevraagd oude ansichtkaarten

van stad- en dorpsgezichten, betaal
goede prijs. H. Markus, Berkenwoude.
Tel. 0182-362690.

Deel uw voedsel met medechristenen!

Met één voedselpakket (van circa
€ 15,00) kan een gezin een week lang
van eten worden voorzien.

IBAN NL52 RABO 01035.65.728
t.n.v. Samarita, werkgroep Ede.
www.samarita.nl

ZGG zoekt een evangelist voor Guinee

Kijk voor de functie-inhoud op
www.zgg.nl/vacatures. Reageren kan tot
vrijdag 8 januari 2016.

ZENDING GEREFORMEERDE GEMEENTEN

www.hoeksteenboekhandel.nl
Woerden T: 0348-421933

Vakantie en rust in de **prachtige Eifel!**
Tel. 0049 6594 258990 en
www.huizesolagratia.nl

Luxe fotokaarten

voor elke gelegenheid
Scherpe prijs voor uw eigen vereniging
en/of goede doel.
www.scheurfotokaarten.nl

“Verbinding in verwarring”

Jongeren groeien op in een verwarrende tijd. Terreur en vluchtelingenproblematiek komen dichtbij. Overheden lijken met de handen in het haar te zitten. De dreiging tegen christenen neemt toe; in het Midden-Oosten, maar nu ook in asielzoekerscentra in ons eigen land. Hoe bieden we jongeren houvast en perspectief?

De Jeugdbond zet zich in om hen via het jeugdwerk, ouders, ambtsdragers en de gemeenten te verbinden met het Woord. Met de Heere Jezus, van Wie Maria zegt in haar lofzang: *Nu Hij de zaligheid, voor die Hem vreest, bereidt, door al de nageslachten* (Luk. 1: 46-48). Hem hebben onze jongeren nodig. Ongeacht welke verwarring dan ook!

Hartelijk dank voor uw steun aan of inzet voor het jeugdwerk in het achterliggende jaar. Uw (financiële) bijdrage heeft dit werk voor een groot deel mogelijk gemaakt.

**Namens bestuur en medewerkers,
Laurens Kroon - directeur**

P.S. Er wordt vanuit de gemeenten steeds vaker een beroep op de Jeugdbond gedaan. Helaas blijven dit jaar de inkomsten (overbetalingen op Daniël, particuliere giften en het aantal donateurs) fors achter. Om onze huidige activiteiten te kunnen voortzetten, vragen wij u vrijmoedig om een eindejaarsgift! U kunt uw (extra) bijdrage overmaken via rekeningnummer NL95 INGB 0002 3611 33 o.v.v. 'eindejaarsgift'. Giften aan de Jeugdbond zijn aftrekbaar voor de inkomstenbelasting.

verbindt jongeren

Praktijk den Uijl

biedt hulp vanuit een Bijbelse visie aan kinderen, jongeren en volwassenen bij o.a:

- Verlies- en rouwverwerking
- Seksueel misbruik en seksverslaving
- Opvoedingsvragen en opvoedingsondersteuning
- Laag zelfbeeld en faalangst
- Problemen binnen huwelijk, gezin en/of relatie
- Weinig zelfvertrouwen
- Arbeidsproblemen en burn-out
- Vragen rondom persoonlijkheid en gedrag
- Talent en hoogbegaafd
- Andere problemen waar u mee 'zit' en over wilt spreken

Veelal worden de gesprekken (gedeeltelijk) vergoed vanuit de aanvullende verzekering. Informeer hiervoor bij uw zorgverzekeraar.

Praktijk den Uijl

psychosociale hulpverlening & contextuele therapie

Gesprekslocaties in Capelle a/d IJssel, Barneveld en Yerseke

www.praktijkdenuijl.nl

Wormerhoek 14M
2905 TX Capelle a/d IJssel

010 - 7 411 411
06 43 85 85 08
info@praktijkdenuijl.nl

VAN STAVEREN

Begrafenisverzorging

Sumatrastraat 11 ~ 2405 EM Alphen aan den Rijn

Dag en nacht bereikbaar, in elke regio

(0172) 23 33 38

Wij verzorgen alleen begrafenissen

Om Sions Wil

NIEUWE KINDERBOEKEN

Hizkia, koning van de zonnewijzer

Serie Werkers in de Wijngaard, deel 3

Ada Schouten - Verrips
Vanaf 8 jaar.

ISBN: 978-94-91586-70-5

Herziene herdruk uitverkochte delen serie 'Die eenvoudigen wijsheid leert'

Ada Schouten - Verrips

UITGEVERIJ OM SIONS WIL | ALBLASSERDAM | T. 078 - 693 00 83 | WWW.OMSIONSWIL.NL

Begrafenisonderneming STAM

Molenstraat 153, 2961 AK Kinderdijk
Tel. 078 6919005 - **Geen crematies** -

Voor Verantwoorde Boeken!

www.derooboeken.nl

078-6124081

Project 2015-11
Steun een evangelist!

Voor €25 per week kunnen zij hun werk doen

Evangelisten trekken er dagelijks op uit. Zij hebben uw steun hard nodig.

Voorlichting over het werk van Bonisa? info@bonisa.nl

Uw gift online via onze website
www.bonisa.nl of op rekening:
NL59 INGB 0003 1555 32

Bonisa
Z E N D I N G

Doorgeven van het Woord!

WARRING
KLEDING

Passend gekleed

Als ambtsdrager wilt u graag goed en passend gekleed zijn. Warring kleding, met een ruime collectie kostuums, overhemden en stropdassen helpt u graag bij het maken van uw keuze. Kleine aanpassingen zijn geen probleem en worden door onze coupeuses snel uitgevoerd.

Openingstijden
Dinsdag - zaterdag van 9.30 - 17.30 uur
Vrijdag koopavond

Burg. Lodderstraat 52, Opeusden, T 0488 - 44 20 00
Bruinehorst 23, Ederveen, T 0318 - 57 81 10

Pieter Heykoop
40 jaar organist
 D.V. za. 2 januari 2016 – 19.30 uur
Laurenskerk – Rotterdam
Samenzang & Improvisaties
Kerk verwarmd!

HARKES
 Begrafenissen
 Dokter Hamburgerlaan 59
 2771 JR Boskoop
www.harkesbegrafenissen.nl
 Wij verzorgen alleen begrafenissen
0172 - 21 21 22

Uitgesneden teksten div. modellen
 Info: tel. 06-16870314 of mail
houtsnijderdikkenberg@klikSAFE.nl

kina
 begrafenisverzorging
 D.W. Schipper J. Kooijman
010-458 31 12 0182-58 39 32
 Capelle a/d IJssel Gouda
 Dag en nacht bereikbaar
 WIJ VERZORGEN ALLEEN BEGRAFENISSEN

WILVORST
Ambtskostuums
 Klein Kleding Sliedrecht

CHRISTELIJKE BEGRAFENISONDERNEMING
G. WEGENAAR
 Tel.: (0318) 526641
 Bgg.: (06) 53638114
 24 uur per dag bereikbaar
 Buurtlaan West 26
 3905 JR Veenendaal
 Wij verzorgen uitsluitend begrafenissen
www.wegenaar.nl

Ambtskleding
Herenkleding
Trouwkostuums

Geerts
 herenkleding
 Dorpsstraat 229,
 3925 KC Scherpenzeel
 tel. (033) 277 88 99
www.geertsherenkleding.nl

 Psychologenpraktijk
 Brouwer

- Onderzoek
- Advies
- Begeleiding
- Behandeling

**Hulpverlening aan kinderen,
 jongeren en volwassenen**

 Bij o.a.: ADHD · angst · burn-out ·
 depressie · faalangst · fobie ·
 gedragsproblemen · identiteitspro-
 blemen · lichamelijke spannings-
 klachten · negatief zelfbeeld ·
 onzekerheid · opvoedingsproble-
 men · paniek · piekeren · PDD-
 NOS · relatieproblemen · slaap-
 problemen · somberheid · span-
 ning · stress · syndroom van
 Asperger.

Voor verdere informatie en aanmelding:
 T 0180 - 42 69 55
 E info@psychbrouwer.nl
 I www.psychbrouwer.nl
 Vestigingen in Ridderkerk, Barneveld en Meteren

 STICHTING VRIENDEN VAN
 de Matthew Henry

 **"Verstaat gij ook
 hetgeen gij leest?"**

U kent de Matthew Henry
 als eenvoudig en pasto-
 raal getoetst. Help mee
 de rijke inhoud van deze
 Bijbelverklaring ook voor
 de miljoenen christenen in
 Indonesië toegankelijk te
 maken, in hun eigen taal.

Steun het vertaalproject met uw gift!
 IBAN NL68 RABO 0143 0706 30

info@vriendenvandemathewhenry.nl
www.vriendenvandemathewhenry.nl

 Rehobothschool
 Kootwijkerbroek

**Wordt u onze nieuwe talentvolle
 directeur-bestuurder?**

Ruimte voor ontwikkeling. Vanuit de Bijbelse opdracht.
 Dat geldt zowel voor u als directeur-bestuurder,
 het enthousiaste team én voor de kinderen. Op de
 Rehobothschool wordt rekening gehouden met ieders
 kwaliteiten en er is ruimte voor ontwikkeling.

Bent u de gedreven directeur-bestuurder die samen
 met de school hier actief aan wilt werken? Bekijk dan de
 volledige profielschets op www.compaengroep.nl.

Voor meer informatie neemt u contact op met
 dhr. G. Doosje van Compaen Groep,
geertdoosje@compaengroep.nl
 of 06-55825746.

De Rehobothschool
 te Kootwijkerbroek is
 een basisschool op
 reformatorische grondslag.
 Binnen de school wordt op
 grond van Gods Woord en
 de Drie Formulieren van
 Enigheid de ruimte voor
 ontwikkeling geboden aan
 onze **circa 600 leerlingen**.

Schoonbeekhof 53
 3774 DA Kootwijkerbroek
www.rehobothsch.nl

 Compaen
 GROEP

NIEUWE UITGAVEN VAN GEBR. KOSTER

19.90

ds. C. de Ridder
Druiven van Eskol
 Bijbels dagboek naar aanleiding van Bijbelteksten of passages uit de Heidelbergse Catechismus en gerangschikt naar de orde van het kerkelijk jaar.
 Ds. C. de Ridder (1931-1980) diende de gemeente van Nunspeet.
 Geb. 375 blz.

17.50

ds. M. Blok
De geschrevenen ten leven
 Deze bundel bevat tien niet eerder in druk verschenen preken, o.m. een advenspreek en twee kerstpreken. Ds. M. Blok (1909-1961) diende de gemeenten van Zeist, Rotterdam-Centrum en Rijssen-Noord.
 Geb. 189 blz.

17.90

ds. C.A. van Dieren
Wie is Mijn moeder?
 Maria de moeder van Jezus moet inleven dat ze achter haar Zaligmaker aan moet komen. "Wie is Mijn moeder?" vraagt Christus. Het antwoord lezen we in deze prekenbundel, waarin tevens het kerkelijk jaar wordt gevolgd.
 Geb. 194 blz.

16.90

C. Dubbeld
Mijn eerste dagboek
 Een Bijbels dagboek voor kinderen van 4 tot 8 jaar (en hun ouders). Op de meest eenvoudige wijze wordt de bijbelse geschiedenis verteld. Onderaan de bladzijde staan vragen om over na te denken en met elkaar te spreken over wat gelezen is.
 Geb. 375 blz.

Uitgeverij Boekhandel

Gebr. Koster

Nairacstraat 17, 3771 AW Barneveld
 Tel. (0342) 41 69 86

www.gebrkoster.nl

verkrijgbaar bij de boekhandel

” Een krant die de kerk wereldwijd dichtbij brengt. Goud waard. ”

ACTIE

het RD 2 weken gratis

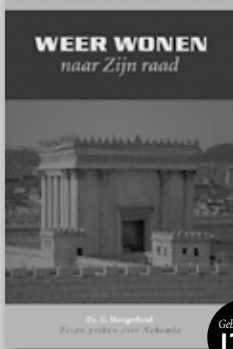
Probeer vrijblijvend het Reformatisch Dagblad **gratis!**

Ga naar www.proefweken.nl/saambinder

Reformatisch Dagblad Weet waar u voor staat.

Geb. 124 blz.
13,50

ds. G. Hoogerland

WEER WONEN NAAR ZIJN RAAD

Zeven preken over het werk van Nehémia in het herbouwde Jeruzalem.

Nehémia is een biddende man. Hij is ook een bewaarde leider. Te midden van alle tegenstand gaat hij met vaste gang voort in de mogendheid van zijn Zender en door de kracht van het geloof. In deze preken wordt Nehémia's tijd en werk getekend. Daarin ligt lering voor de kerk van vandaag, te midden van de verscheurdheid. Waar mogelijk zijn lijnen getrokken naar het dagelijks leven van alle hoorders. Lessen liggen er in voor Gods levende Sion. Nehémia wordt getekend als een type van Christus. Onder andere als voorbidder voor zijn volk, als bouwer van de Godstad, als strijder voor zijn Sion en als beschermer van de Kerk.

De opbrengst van dit boek is bestemd voor de uitbreiding van het kerkgebouw van de Gereformeerde Gemeente te Stolwijk.

Te bestellen bij:

Dhr. A.C. Speksnijder
Kievit 7, 2861 SR Bergambacht
Tel.: (0182) 353298
mail: actcom.ggstolwijk@kliksafe.nl

Prijs
is exclusief
verzendkosten

De Verrassing
Bungalowpark

Al 60 jaar verrassend op Texel!

www.deverrassing.nl | 0222 31 89 06

Ready for the next step?

Come teach in Canada!

Multiple vacancies for 2016-2017 school year!

Calvin
Christian
School
Coalhurst, Alberta

For more information contact
the principal Marc Slingerland:

☎ 001-403-381-3030

✉ marc.slingerland@ccschool.ca

Kijk op lesgevenincanada.nl voor de info!

HUDSON TAYLOR
Stichting Bijbelse Hulpverlening China

Cong wil meer leren over de Bijbel

De kerk in China groeit. De Hudson Taylor Stichting ondersteunt met:

- Onderwijs
- Lectuur
- Toerusting
- Diaconaat

www.hudsonstaylor.nl

Help mee. Steun ons!
NL56 RABO 0347 3760 29

Colofon

De Saambinder

Kerkelijk weekblad van de
Gereformeerde Gemeenten

Uitgave ten bate van de Emerituskas.

Hoofredacteur: ds. G.J. van Aalst

Bijdragen van medewerkers en boeken ter recensie

ds. G.J. van Aalst,
Molendijk 136, 3286 BK Klaaswaal
tel. 0186-576990, fax 0186-575105
e-mail: gjvanaalst@kliksafe.nl

Redactoren: ds. B. Labee, ds. C. Neele

Meditaties

ds. C. Neele,
Egge 28, 3171 DE Poortugaal,
tel. 010-5017707
e-mail: c.neele@kliksafe.nl

Kerknieuws (m.u.v. beroepingswerk) en berichten

redactie-secretaris: J.J. Verhage
Kloosplantsoen 131,
2985 SC Ridderkerk,
tel. 0180-420865, fax 0180-423583
E-mail: jj.verhage@kliksafe.nl

Aanlevertijd:

Uiterlijk woensdag 17.00 uur vóór
de datum van verschijning van De Saam-
binder in de daarop volgende week.

Opgaven kerkdiensten en beroepingswerk aan

Bureau voor Kerkelijke Dienstverlening,
postbus 608, 3440 AP Woerden,
tel. 0348-489900, fax 0348-483599,
e-mail: saambinder@cbgg.nl

Advertenties en familieberichten aan

Drukkerij Verloop,
postbus 33, 2950 AA Alblasterdam

tel. 078-6912899, fax 078-6919536
e-mail: saambinder@verloop.nl

Advertenties dienen uiterlijk
donderdag vóór de week van
verschijning aangeleverd te zijn.
Rouwadvertenties uiterlijk
maandagmorgen 9 uur.

Advertenties € 1,15 per mm.
Familieberichten € 0,40 per mm.
Deze prijzen zijn excl. 21% btw.

Abonnementenadministratie

Adreswijzigingen enz. aan:
Bureau voor Kerkelijke Dienstverlening,
postbus 608, 3440 AP Woerden,
tel. 0348-489900, fax 0348-483599,
e-mail: saambinder@cbgg.nl

Betalingen abonnementsgelden

IBAN: NL11 INGB 0000 0643 27 t.n.v.

De Saambinder-abonnementen te
Woerden.

Abonnementsprijzen (bij vooruitbetaling):

voor Nederland: € 13,00 per halfjaar
(te betalen per 1 april en 1 oktober);
voor het buitenland:
€ 26,- per jaar + extra portokosten.
Canada \$ 115,-; USA \$ 115,-.

Correspondentieadres Noord-Amerika

Mr. A.M. Berman, P.O. Box 20188,
St. Catharines, ON L2M 7W7, Canada
e-mail: purlin@sympatico.ca

De redactie aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid betreffende de inhoud van de advertenties en de (recensies van de) aangekondigde boeken.

Ds. Labee over:

Heeft het vóór de zondvloed geregend op de aarde?

In Genesis 2 lezen we: '...want de HEERE God had niet doen regenen op de aarde' (vers 5m). Het volgende vers luidt: 'Maar een damp was opgegaan uit de aarde en bevochtigde de ganse aardbodem'. Moeten we daaruit afleiden dat er vóór de zondvloed geen regen was?

Schepping

Genesis 2 beschrijft de scheppingswonderen. Om heel duidelijk te maken dat de struiken, planten en bomen op de derde dag door God geschapen zijn, staat er nadrukkelijk dat er in de morgen van de schepping geen regen was. Ook was er nog geen mens om de aardbodem te bebouwen. Toen op het scheppende woord van de Heere allerlei gewas zichtbaar werd, was er de dauw (een damp) die de hele aarde bevochtigde. Daarmee wordt aangegeven dat de Schepper de kringloop van het water instelde. Onze kanttekenaren hebben dat ook zo opgevat: 'Dewelke door de hitte der zon uit het water en de aarde opgetrokken zijnde, stijgt tot in de middellucht, alwaar hij door derzelver koude in wolken verandert, en daarna wederom ontsluit en wordt regen, waarmede het aardrijk dan bevochtigd wordt' (kanttek.11). We mogen er dus vanuit gaan dat het vóór de zondvloed ook op aarde geregend heeft.

Vaderlijke hand

Onze Heidelbergse Catechismus spreekt in zondag 10 ook over 'regen'. Als de op-

stellers vragen 'Wat verstaat gij door de voorzienigheid Gods?', klinkt dat bijzondere antwoord: 'De almachtige en alomtegenwoordige kracht Gods, door welke Hij hemel en aarde, mitsgaders alle schepselen, gelijk als met Zijn hand nog onderhoudt, en alzo regeert, dat loof en gras, regen en droogte, vruchtbare en onvruchtbare jaren, spijs en drank, gezondheid en krankheid, rijkdom en armoede, en alle dingen, niet bij geval, maar van Zijn Vaderlijke hand ons toekomen'.

Regenboog

De gedachte dat er pas met de zondvloed regen viel, wordt soms toch met een beroep op de regenboog vastgehouden. In Genesis 9 lezen we van het 'natuurverbond'. De regenboog is daarbij het teken dat de Heere nooit meer de hele aarde zal doen vergaan door water. Een regenboog ontstaat als regendruppels het zonlicht reflecteren. Dit zou suggereren dat men vóór de zondvloed nog nooit een regenboog gezien had en dat het dus vóór de zondvloed nooit eens regende terwijl de zon haar stralen nog deed vallen op de aarde. Graag willen we dit weerleggen met de uitleg van de reformator van Genève, Calvijn. In zijn Bijbelcommentaar schrijft hij onder andere: 'Zo geloof ik, dat de hemelse boog, die tevoren van nature bestond, hier geheiligd wordt tot een teken en onderpand, en dat hem een nieuwe taak wordt opgedragen'.

Als we het heel eenvoudig moeten omschrijven: er waren al eerder regenbogen te zien, maar na de zondvloed heeft God er een belofte aan verbonden. Het is vergelijkbaar met de belofte die behoort bij de trouwringen van een echtpaar. De ringen waren er al vóór het huwelijk, maar pas nadat de ring op de trouwdag is ontvangen, krijgt deze een speciale betekenis. Het is dan een teken van het gesloten huwelijksverbond. Zo is de regenboog een onwrikbaar teken van Gods verbond in de natuur geworden. En zolang het nog genadetijd is, spreekt dit teken van de mogelijkheid van zalig worden door de Zaligma-ker, Jezus Christus.

VRAAG?

Heb jij/hebt u ook een vraag? Mogelijke vragen over onderwerpen binnen de doelstelling van 'De Saambinder' kun jij/kunt u mailen naar b.labee@kliksafe.nl of opsturen naar Kerkewijk 115a, 3904 JA VEENENDAAL. Er volgt -zo mogelijk- altijd een reactie. Echter alleen als de redactie het waardevol acht voor al onze lezers, volgt publicatie in een nummer van 'De Saambinder'.

Graag wel wat geduld, er liggen inmiddels ruim vijftig (!) vragen te wachten.